

JIGAL KRANT

De kosjere hamvraag **Kookboek**

Het best gelezen Nederlandse tijdschrift is *Allerhande*, het magazine dat klanten van Albert Heijn weet over te halen om voor Bietensalade met geitenkaas en hazelnoten een fles walnootolie ('1 eetlepel') en een fles sherry ('2 theelepels') in te slaan. Dat een kookblaadje zó populair is in zo ongeveer het minst culinaire land ter wereld heeft me altijd verbaasd. Aan de andere kant: het blad is gratis en dat doet het hier altijd goed. Bovendien heeft het slaafs uitvoeren van vorgebakken recepten weinig met koken te maken, zoals je ook geen meubelmaker bent als je volgens Ikea-recept een Kölerukåst in elkaar zet (op zich een prestatie van formaat). Belangrijk verschil is dat je bij Albert Heijn eerst zelf de onderdelen van het bouw pakket bij elkaar moet zoeken, die zitten niet al met de gebruiksaanwijzing in een doos, zoals bij Ikea. Ik heb dat nooit begrepen. Waarom geen doosje Bietensalade met geitenkaas en hazelnoten, met daarin alle benodigde ingrediënten?

Enfin, ik wil het met u dus hebben over kookboeken. Die kunnen prima dienen ter inspiratie, maar echt koken is een creatieve bezigheid waarin je smaken en structuren naar eigen inzicht durft te combineren. Als je ooit het succes hebt geproefd van een gerecht dat in gedachte net zo geweldig smaakte als later aan tafel, dan weet je wat ik bedoel. Toch staat mijn kast vol met kookboeken en dat zijn in meerderheid geen kosjere. Die verplichten me namelijk op zoek te gaan naar creatieve oplossingen: hoe hou ik de vleesvulling voor die Ravioli al ragù smeugig zonder ricotta? (Antwoord: met een dikke roux van bouillon).

Echt Joods koken doe je met treife recepten

Joodse kookboeken hebben eigenlijk iets heel niet-Joods. Los van het feit dat je niet van Claudia Roden of Saartje Vos, maar van je eigen Jiddische mama moet leren hoe je Kugel met peren maakt, zijn al die Joodse klassiekers geboren uit niet-Joodse en vaak ook niet-kosjere gerechten. Waar Joden zich ook ophielden in de diaspora, overal maakten zij zich de lokale gerechten eigen, zo nodig met creatieve aanpassingen om te voldoen aan de spijswetten. Echt Joods koken doe je met treife recepten.

The not-so-holy Bible, onlangs uitgegeven door discotheek annex restaurant Supperclub, is misschien wel het meest treife kookboek ooit. En dus extra interessant voor de kosjere thuishok op zoek naar uitdagingen. De inspiratie voor de recepten kwam – kan het mooier? – uit de Bijbel. Zo is er het hoofdstuk De Tien Plagen, met gerechten als Bloedpudding, Kikkerpoten met couscous, Sprinkhaansalade en Soep van rood fruit (met kleine plastic poppetjes ter garnering – zie foto). Spannend is het hoofdstuk Hooglied, vanzelfsprekend met erotische gerechten. Fotograaf Jan Bartelsman fotografeerde ze geheel in stijl in een bordeel. Maar echt harder ging mijn hart pas kloppen van het hoofdstuk Sodom en Gomorra. Niet zozeer vanwege de GHB-milkshake, de Space cupcakes of de Oliebollen met cocaïnepoeder, maar vanwege de Namaakcoquilles. Aan het gerecht op basis van schelvis hoef je in de keuken niets aan te passen. De echte lol beleef je aan tafel. Nodig voor het optimale effect wel je rabbijn uit voor het eten. Kan je lachen.

Tamarah Benima

Vijf maanden

De bijgelovigen zijn met velen

Haal de wereld 21 december? Een op de zeven wereldbewoners denkt van niet. *De Volkskrant* publiceerde erover in de rubriek 'Opmerkelijk', waar normaliter berichten in staan over paaldansende oma's, ontsnapte beren die een kat redden of kleuters die er met een trein vandoor gaan. Het blijkt om een onderzoek te gaan dat persbureau Reuters liet uitvoeren in 21 landen. Voor de goede orde, het onderzoek werd niet gedaan in Israël en Nederland. De enige twee islamitische landen op de onderzoeklijst waren Turkije en Indonesië.

In Engeland en België valt het met de angst voor het einde van de wereld wel mee, maar bij veel Russen, Turken en Chinezen gieren de zenuwen door het lijf. Reuters liet het onderzoek doen vanwege de voorspellingen van de roemruchte Mayakalender. Maya-experts stellen dat die kalender helemaal geen einde aan de wereld voorspelt. Maar hun geruststelling helpt niet. De bijgelovigen zijn met velen. Vijftien procent van de wereldbevolking betekent bijna een miljard mensen die denken dat het over vijf maanden met ons gedaan is. Door kernoorlogen, door een wereldwijde epidemie die de mensheid uitroeit, door de opwarming van de aarde, door verdoemenis die de Eeuwige stuurt, door... vul maar in.

Vijf maanden zijn voorbij voordat we er erg in hebben. Die vijftien procent die het Einde der Tijden verwachten op zo korte termijn, werpt een heel ander licht op het gedicht van Günter Grass. De Duitse schrijver publiceerde enkele maanden geleden een (nogal slecht) gedicht, waarin Israël werd neergezet als het grootste gevaar voor de mensheid. Israël kon er een einde aan maken met zijn nucleaire macht. Ik dacht: ach, daar heb je weer een oude, linkse, intellectuele antisemit die in WO II SS'er was en zijn komende dood projecteert op de wereld, en daar Israël de schuld van geeft. Maar dat is kennelijk niet het enige.

Het egocentrische idee dat het leven tijdens ons leven op aarde moet eindigen (zonder ons kan dat echt niet verder), is kennelijk wijdverbreid. Het beïnvloedt de politiek, de economie, het samenleven. Daarom zijn die vijftien procent niet alleen lachwekkend, maar ook angstwekkend.